

COMARCA del MONTSIÀ

Veü d'Ulldecona

3ª època
Núm. 124
Juliol
1998
Any XIX

CARLISME I CATALANISME

a J. C., amb venerabilitat

Durant els dos mesos anteriors --exactament arran de la conferència que vaig tenir l'honor de pronunciar el passat dia de sant Jordi a la Sala de sessions de l'Ajuntament d'Ulldecona--, han estat moltíssimes les persones que m'han demanat si jo he estat col·laborador habitual en l'elaboració de la reviuista bimensual sobre temes locals editada pel Sr. Ramon Forcadell --que des de la meua òptica és del darrer carlí, entenent com a tal l'home d'ideals. Em sorprèn, no ho negaré, l'interès repentí per la meua tasca (que sovint desenvolupo amb sordina, per tal com es treballa millor a l'empara del silenci), malgrat que en alguns casos i en determinades persones --les que em volen bé-- l'agraeix. Ara bé: sense haver-me pronunciat en cap moment a l'entorn de la qüestió i encara que he mirat d'abordar-la amb discreció, n'hi ja que ja ho han donat per fet. S'han precipitat, és clar. Fins i tot, en alguns dels meus interlocutors d'aquestes darreres setmanes, hi he advertit un cert to inquisitorial que, val a dir, m'ha desagradat a manta, tal vegada perquè **el sentit del respecte envers el proïsme ha arrelat profusament dins meu** o, també, perquè **la llibertat me la miro amb tota l'honorabilitat que es mereix**. En favor meu, més que no pas en defensa pròpia, deixeu-me afegir a aquestes notes que tinc el costum de signar totes i cadascuna de les aportacions que realitzo en els diferents mitjans de comunicació en els quals participo, per dues raons que de seguida comprovareu que defugen el culte al personalisme: em considero l'únic responsable dels ressò o l'abast de les meues opinions (per la qual cosa no hi ha dubte que és a mi que se me n'han de passar comptes), de més a més del propietari dels mots que surten bé de la meua boca, bé de la meua ploma. I és precisament amb aquestes paraules que provo de dinamitzar, en la mesura que m'és possible, la societat en què visc, subratllant-ne les mancances i omplint-ne els buits. Bo i retornant a la idea central d'aquest paràgraf introductori, permeteu-me que us diga, lectors, que tantes vegades se m'ha atribuït erròniament l'autoria d'alguns articles que, al capdavall, he decidit recuperar un vell estudi meu (oblidat ja) sobre carlisme i catalanisme perquè aparegués en aquestes planes. I el Sr. Forcadell, responent a una amistat d'anys --que es remunta a l'època de la meua aproximació històrica a la família dels Poy, amb la qual manté lligams-- ha mirat de publicar-lo.

Així doncs, escullo l'afer de les relacions entre el carlisme i el catalanisme recolzant-me en dos fets primordials: d'una banda, des del coneixement que aquesta revista es relaciona més aviat amb àmbits fonamentalment carlins o, en última instància, amb un pòsit de tradició carlina considerable i, de l'altra, per tal com **el meu discurs l'article des del catalanisme** --que jo considero irrenunciable. A través d'aquest article, intento relacionar dos aspectes històrics i culturals del meu interès que, siga dit de

passada, ens afecten de prop. I és en virtut d'aquest parell de principis que tot seguit intentaré de posar de manifest el que un hom anomenaria amb facilitat les rails carlines de l'instant actual. Tanmateix, sóc conscient a bastança que a l'hora de ponderar carlisme i catalanisme n'hi ha que consideren que el moviment carlí respon a uns valors periclitats, que a més es mou entre els paràmetres del que diríem un romanticisme caduc o, si més no, devaluat i que, en definitiva, la seua presència avui dia la motiva un mer testimoniatge del passat arcaic. Algunes d'aquestes notes --potser totes elles sense distinció-- val a escriure en un lloc ben destacar que també s'utilitzen per tal de desprestigiar el catalanisme --i aquest serà, a la millor, el primer element que ambdós tenen en comú. Dit això, permeteu-me que ara esmenen aquesta concepció temptadora: **el món dels carlins, així com el de la burgesia o el de l'aristocràcia, se sotmeten manta vegada a simplificacions abusives que en retallen l'abast i la importància, ultra escapar una riquesa prou complexa que, indubtablement, una única mirada no permet, ni de bon tros, valorar.** Les simplificacions abusives tan sols permeten que ens fem càrrec de la superficialitat. I, a fi de bandejar qualsevol tòpic o opinió preconcebuda, primer de tot m'imposaré una màxima de Yourcenar, que m'és necessària per avançar: "Conèixer bé les coses significa sempre descobrir-hi relleus i riqueses inesperades, significa observar relacions i dimensions noves, i significa corregir aquella imatge plana, convencional i sumària que ens fem dels objectes que no hem examinat de prop".

El detonant de la mobilització carlina pertot l'estat un hom l'ha de cercar en l'instant que Isabel II accedeix al tron espanyol bo i succeint al seu pare, Ferran VII, que ha derogat la Llei Sàlica abans de morir. Ferran VII cau en la contradicció de mantenir-se en el poder mercès al suport dels partidaris de l'absolutisme i de posar punt i final una llei consagrada per la tradició per tal de facilitar l'accés al tron a la seua filla. Carles de Borbó, germà del monarca, es considera l'hereu legítim de la corona, atès que precisament no accepta l'estroncament d'aquesta tradició, o sia, que el seu germà haja promulgat la Pragmàtica Sanció. Per aquesta raó, s'enfronta als partidaris de la seua neboda, fonamentalment, els liberals que somien un nou model d'organització de l'estat seguint els esquemes burgesos i, sobretot, anhelan un canvi a l'hora de governar. Però el fet representa tan sols l'anècdota. Una part de la societat espanyola s'ha plantat al bell mig del segle XIX sense acabar de cicatritzar les ferides obertes arran del Trienni Liberal i la Guerra dels Malcontents, de la mateixa manera que arrossega un llarg procés de decadència de la ruralia no solucionat amb efectivitat i tot un seguit de tensions que a la llarga cristal·litzen en les desamortitzacions eclesiàstiques. Per tant, les revoltes carlines no tenen tant l'origen en una qüestió dinàstica puntual com en el descontentament d'una part de la població espanyola que no surt gens beneficiada de l'aplicació programàtica de l'estat liberal i burgès. **D'aquí ve que el carlisme es constituïska en qualitat de moviment interclassista, per tal com defensa els interessos de les capes més populars, les quals no enganxen de cap forma amb la revolució burgesa.** D'altra banda, els forts lligams del carlisme amb la terra afavoreix els enfrontaments entre el món dels llauradors i la ciutat, vistos entre ells com a excloents. La confluència de tradicionalisme i l'instint de romandre lligat a las terra consolida el carlisme en aquelles comunitats que des de la perspectiva actual es denominen històriques. Per això, **el carlisme català (també el vasc) no tan sols dóna rellevància al paper de la religió catòlica, a un determinat model monàrquic i al conservadorisme, sinó que aspira certament a reconstruir l'estat a partir de la descentralització administrativa i, d'acord amb l'esquema foral, tot restablint els furs de la Corona de Catalunya i d'Aragó, per tal d'afavorir a la llarga que cada regió tinga vida pròpia.** El lema no esdevé endebades "Déu, Pàtria, Furs i Rei". Es pot entendre, doncs, que el carlisme siga més aviat un conjunt d'ideals que no una ideologia. La qual cosa el relaciona de nou amb el catalanisme --difícilment qualificable d'ideologia. **Una definició pausable del catalanisme fóra aquella que en remarqués el seu caràcter de model organitzatiu del país i, en conseqüència, de la resta de l'estat.** El problema que presenten, en aquest sentit, tant el carlisme com el catalanisme és que no sempre tenen a l'abast respostes a cadascun dels problemes que el desenvolupament històric planteja, car de resultes de les seues característiques particulars el carlisme i el catalanisme constitueixen actituds davant la vida.

El catalanisme polític comença a organitzar-se com a tal en el transcurs del darrer terç del segle passat. Que adquireisca una organització significa, fet i fet, que structure un ideari polític i fixe uns

objectius. Entre les diverses aportacions a aquest vessant polític del catalanisme, hi destaquen les obres d'Almirall i, radicalment oposat a aquest, de monsenyor Torras i Bages. Aquest intent d'establir les bases d'una aspiració política és el resultat de la derivació, fins un cert punt lògica i previsible, del catalanisme cultural que havia posat de moda la Renaixença després de la guerra del francès. **Sens dubte, el catalanisme comparteix amb el carlisme una lluita contra l'opressió, en favor de la llibertat:** un sector de la societat catalana no se sent identificat ni amb el model d'estat plantejat pels absolutistes ni amb les directrius dels liberals i els burgesos. Al cap i a la fi, la gota que vessa el got és la desfeta colonial del 1898, esdeveniment que demostra als catalanistes que el sistema de la Restauració s'ha esgotat i, per tant, excel·leix per la seua inoperància. La voluntat de reformar l'estat des de Catalunya i de definir-lo en clau catalana explica els intents intervencionistes de la Lliga Regionalista. De la mateixa manera que el carlisme no és fruit de la carrincloneria, el catalanisme no resulta d'un intent de recargolament del poble català sobre si mateix. I, per bé que les declaracions de principis d'ambdós moviments difereixen en indrets substancials, **no deixa de ser veritat que el catalanisme adapta, si no absorbeix, elements de pes dins el carlisme.** L'explicació rau en aquells paral·lelismes que de bon principi manifestos. Cosa que afavoreix, al capdavall, el transvassament d'hòmens del carlisme al catalanisme, o sia, hòmens formats en alguns cercles tradicionalistes acaben militant en el catalanisme. En conjunt, **la perspectiva interclassista i popular típicament carlista és represa pel catalanisme, el qual pretén aplegar individus de distinta procedència social i, més important encara, vol erigir-se en partit de tots els catalans, un cop constituït com a força política.** Una vegada el catalanisme consolida el seu relleu (i el carlisme veu disminuïda la seua projecció social), aquest se sustentava sobre la base humana que anys enrere havia donat suport al carlisme.

En concret, a casa nostra existeix un partit polític fundat bo i tenint molt en compte els postulats carlins. Efectivament, **Unió Democràtica de Catalunya** sorgeix no només en qualitat d'hereva de moltes característiques genuïnament carlines, sinó que de més a més no s'està de recollir actituds, aspiracions i maneres d'actuar que recorden amb molta claredat les antigues actituds, aspiracions i maneres d'actuar dels prohoms del carlisme. Al meu entendre, una porció important de la ideologia d'Unió Democràtica es pot explicar fàcilment en funció de la derivació carlina a partir del segon quart del segle actual i, encara, la persona que des de fora més influeix en la configuració d'un marc ideològic i en la consolidació del partit, Dom Sturzo, prové d'àmbits ideològics i socials assimilables amb facilitat al nostre carlisme. **Unió Democràtica es defineix sense perdre de vista el catalanisme com a ideal i la democràcia cristiana com a ideologia.** No obstant això, es tracta d'un catalanisme fruit de l'evolució d'una part del carlisme i d'una democràcia cristiana plenament amarada de valors del projecte social i religiós dels carlins. Tanmateix, la carlinada es projecta damunt l'humanisme i la justícia social que la formació política es proposa defensar de bon matí. **La fundació d'Unió Democràtica i el seu desenvolupament posterior demostren que existeixen components ideològics molt precisos que des del carlisme fan cap al bell mig del catalanisme --de la mà de Cirera i Soler, Trias Peitx i Roca i Caball.**

El catalanisme d'Unió Democràtica recull el sentiment carlí de fidelitat a Catalunya i als furs, encara que transforma els conceptes tradicionalistes de monarquia i de pàtria. **En opinió dels democratacristians, la corona ha de ser la institució que garantisca el respecte als drets de tots els ciutadans de l'estat i, de retruc, a la identitat catalana, als furs i a les institucions.** En funció de la democràcia cristiana, **Unió no tan sols defensa una societat interclassista, sinó que adopta reminiscències morals del carlisme, bo i adobant-les amb la doctrina social de l'Església.** Així les coses, la incidència dels democratacristians catalans se centra sobretot en la petita burgesia i en els treballadors, sense abdicar la voluntat d'esdevenir decididament populars entre el jovent i en els ambients obrers i feministes. I aquests interès democratacristià per la totalitat de la societat projecta un determinat humanisme i una justícia social particular, però compromesa. Malgrat tot, un cop especificats els fonaments ideològics, les idees d'Unió ja són figures d'un altre paner, és en un article que les he explicades.

NOTÍCIES LOCALS

El Polígon Valldepins, endavant

El propassat 13 de maig es va celebrar a l'Ajuntament una reunió per tractar la futura instal·lació de la cooperativa San Alfonso al polígon industrial que tenim a Ulldecona. Hem de pensar que la inversió resultarà important per al nostre poble, perquè afavorirà que molta gent aconseguixi un lloc de treball sense haver de sortir del poble. A més la presència de la cooperativa donarà vida a Ulldecona. És molt important també la coordinació d'esforços per part de diversos organismes i institucions: el Departament d'Indústria, el Departament d'Agricultura, FECSA, INCASOL. Considerem que es comença amb bon peu, atenent les declaracions del mànager de l'empresa que es vol instal·lar, Sr. Martínez. Declaracions que subratllen l'eficàcia de l'administració local i autonòmica. Només estan fora de lloc alguns dels discursos d'un regidor que creu ser Nostre Senyor./MUNTANER.

Aturada de dos trens

Després de mesos i mesos de reclamar a RENFE una millora del servei ferroviari del nostre poble, contemplem com s'aturen a la nostra estació dos nous trens: un d'anada a Tarragona i Barcelona, al matí, i un altre de tornada, al vespre. Però la condició per mantenir el servei és que hi hagin usuaris i que, per atmtnt, l'aturada resulti mínimament rentable. Sembla, doncs, que les protestes i les mobilitzacions de l'Ajuntament en bloc i de les Mestresses de Casa i el Grup de Dones han resultat efectives. Però la darrera entrevista mantinguda amb els responsables de RENFE també ha fet el seu efecte. Malgrat la polèmica, el 20 de maig el director gerent de RENFE es va reunir amb LLuc Raga i Javier Martínez, després que concertés l'entrevista el Sr. Ricomà de Castellamau, diputat del Partit Popular./MUNTANER

Activitats culturals

Fent honor a l'etiqueta de vila cultural, Ulldecona ha viscut les VI Jornades de Cultura Catalana i la I Festa al Castell. En la seva sisena edició, les Jornades de Cultura han comptat amb més conferències i més actes (fotografia antiga, concursos, tallers d'activitats per a escolars, xerrades de Lluís Millan, Rita Soler, Federico Allara, Pere Sans i Pere Poy, entre tants altres). La presentació del llibre de poesies del fill d'Ulldecona Miquel Querol fou emotiva i sentida. I recentment Ulldecona va reviure les tradicions medievals, de quan la vila s'assentava al castell, corona de la vall./MUNTANER